

Schriftelijke statenvragen van de Statenfractie van JA21 over zwaar vervuild water Oostvaardersplassen, ingediend op 14 mei 2021 (ontvangen op 17 mei 2021), en de antwoorden daarop van het college van Gedeputeerde Staten zoals vastgesteld op 1 juni 2021 (2797604).

Inleiding JA21: Gezondheidsdienst voor Dieren B.V. (GD) is een Nederlands dienstverlenend bedrijf gevestigd te Deventer. Het richt zich op het bestrijden en voorkomen van besmettelijke dierziekten. Er werken ongeveer 400 mensen, waaronder laboranten, dierenartsen, wetenschappers, informatiespecialisten en marktmedewerkers. GD beschikt over een veterinaire laboratorium waar jaarlijks miljoenen lab-bepalingen uitgevoerd worden. Het bedrijf voert diergezondheidsmonitoring uit, doet praktijkgericht onderzoek en ontwikkelt programma's voor dierziektepreventie en -bestrijding (https://nl.wikipedia.org/wiki/Gezondheidsdienst_voor_Dieren).

In 2020 heeft de Gezondheidsdienst voor Dieren wateronderzoek gedaan in de Oostvaardersplassen. De resultaten zijn verwerkt in het rapport "Waterkwaliteit open water Oostvaardersplassen". Volgens dit rapport was de directe aanleiding voor dit onderzoek een aantal sterfgevallen onder paarden die in de vangkraal werden gehouden. Uit dit onderzoek blijkt dat van de 29 onderzochte locaties bijna alle locaties drinkwater bevat wat ongeschikt is voor rund en paard. Slechts twee locaties kregen de kwalificatie 'minder geschikt'. Hierbij hanteert GD de normen die men hanteert voor het drinkwater van landbouwhuisdieren. Daarnaast zijn de gevonden waarden ook gehouden tegen normen uit de literatuur, waarbij vaststaat dat bij overschrijding van deze normen er ook een zogeheten 'toxicologisch effect' optreedt, wat uitgelegd wordt als 'er treedt een nadelig effect op bij het dier'.

Vervolgens zijn in de veterinaire commissie OVP vragen gesteld over de gebruikte testen, de normen voor de grote grazers in de OVP en de omstandigheden in de OVP.

In een brief van GD aan SBB van 8 juli 2020 wordt hierna voorgesteld om dan maar een testpanel en een nieuwe norm te ontwikkelen 'die beter aansluiten bij de managementdoelen en voorwaarden in de Oostvaardersplassen'.

Bovenstaande gang van zaken roept bij JA21 de volgende vragen op:

- 1. Is GS op de hoogte van het onderzoek van GD. Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: Nee, het college van Gedeputeerde Staten is niet op de hoogte van het onderzoek zoals dat door de Gezondheidsdienst voor Dieren is uitgevoerd. De provincie speelt hier geen directe rol in. Weliswaar heeft de provincie beleid voor kwaliteit oppervlaktewater in natuurgebieden, maar dit is toegespitst is op ecologische doelstellingen. Er is geen provinciaal beleid op dit specifieke onderwerp.

Het valt onder de beheersverantwoordelijkheid van Staatsbosbeheer. Vanuit die verantwoordelijkheid heeft Staatsbosbeheer destijds de Gezondheidsdienst opdracht verleend de waterkwaliteit van het oppervlaktewater in de Oostvaardersplassen te onderzoeken.

- 2. Gaat GS dit onderzoek opvragen, gezien de relevantie voor de omstandigheden waarin het OVP beleid wordt uitgevoerd? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: Op dit moment is het college van Gedeputeerde Staten niet van plan om het onderzoek op te vragen. Vanuit de verantwoordelijkheid voor het gebied dient Staatsbosbeheer zorgvuldig naar de situatie te kijken en verder te onderzoeken waar de te hoge concentraties vandaan komen en wat de gevolgen daar voor zijn bij de grote grazers in het gebied. Het college van Gedeputeerde Staten is gelet op de vervolgstappen die worden gezet van mening dat Staatsbosbeheer hier haar verantwoording ook in pakt. In de komende jaren gaar er in opdracht van Staatsbosbeheer een onderzoeksprogramma worden uitgevoerd door de Wageningen Universiteit. De waterkwaliteit van het oppervlaktewater wordt hier in meegenomen zo is door Staatsbosbeheer aangegeven.

- 3. Welke reden voert GS aan waarom PS niet op de hoogte gehouden is over de aanleiding voor, en de resultaten van het onderzoek wat door GD is gedaan?*

PROVINCIE FLEVOLAND

Antwoord: Zoals bij vraag 1 aangegeven valt de zorg voor de normen voor water dat gedronken wordt door in het wild levende dieren onder de beheerverantwoordelijkheid van Staatsbosbeheer. Aangezien het college van Gedeputeerde Staten niet over het rapport beschikt, kon zij Provinciale Staten daar ook niet over informeren.

4. *In 2019 heeft GS n.a.v. vragen van mij verklaard dat het bij de sterfgevallen onder paarden die in de vangkraal werden gehouden ging om dieren die toch al verzwakt waren, o.a. doordat een paard net een veulen had geworpen. Waarom heeft GS naar de PS leden een andere verklaring gegeven, dan er klaarblijkelijk als vermoedelijke oorzaak intern werd gehanteerd?*

Antwoord: Het college van Gedeputeerde Staten heeft destijds Provinciale Staten geïnformeerd op basis van de informatie die toen beschikbaar was bij Gedeputeerde Staten.

5. *Vindt GS dat er ook wateronderzoek moet plaatsvinden in het Oostvaardersveld? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: Het is aan Staatsbosbeheer om te bepalen of ook in Oostvaardersveld nader onderzoek gedaan wordt, dit is niet aan de provincie.

Er worden in Nederland duidelijke normen gehanteerd voor het drinkwater voor paarden en runderen die als landbouwhuisdier worden gehouden. Daarnaast zijn er hiervoor ook normen die - indien overschreden - nadelige effecten bij runderen en paarden veroorzaken, ongeacht de status (gehouden of niet gehouden) heeft.

In 2018 heeft onafhankelijk veearts Gerrit Hegen een rapport geschreven over de toestand van de hekrunderen, waarbij hij een integrale analyse deed van zowel de dieren als van het gebied waar deze dieren in verbleven. GS heeft dit rapport ontvangen en toegezegd dit rapport te zullen toepassen in het te voeren beleid.

6. *Is GS het met JA21 eens dat de kwaliteit van het drinkwater in de Oostvaardersplassen voor paarden en runderen onaanvaardbaar is, en dat hiertegen maatregelen getroffen moeten worden? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: Het onderzoek naar normen voor water dat gedronken wordt door in het wild levende dieren uitgevoerd door Gezondheidsdienst voor Dieren B.V. staat los van de opvattingen zoals door Veearts Hegen zijn benoemd.

Het college van Gedeputeerde Staten vindt dat zorgvuldig verder naar de situatie gekeken dient te worden. De normen die worden gehanteerd zijn opgesteld voor het drinkwater voor landbouwhuisdieren. Deze zijn streng, gelet ook op de voedselketen en de menselijke consumptie. Voor het in het wild levende fauna is er geen norm aanwezig. In welke mate de hogere waarden in het drinkwater een effect heeft op de gezondheid van de fauna zal uit vervolgonderzoek zoals dat in opdracht van Staatsbosbeheer uitgevoerd gaat worden, moeten blijken.

7. *Is GS het met JA21 eens dat ook aan paarden en runderen die in de Oostvaardersplassen en het Oostvaardersveld moeten verblijven, geen goed water en goede voeding onthouden mag worden, en dat in ieder geval vermeden moet worden dat bij deze dieren door het beschikbare water en de beschikbare voeding nadelige effecten ontstaan? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: Het college van Gedeputeerde Staten is van mening dat Staatsbosbeheer zorgvuldig invulling dient te geven aan haar zelfstandige beheersverantwoordelijkheid. Staatsbosbeheer doet dit binnen de geldende kaders, zoals de wet, Rijks - en Provinciaal beleid. Het college van Gedeputeerde Staten heeft op dit moment geen indicatie dat dat niet op een goede en verantwoorde manier gebeurt.

8. *Is GS het met JA21 eens dat het uitsluitend beoordelen van 1 aspect van de leefomgeving van de grote grazers (namelijk de mate van giftigheid van het drinkwater) onvoldoende is om een beeld te krijgen van de mate waarin GS verzaakt in haar zorgplicht voor de paarden en runderen, maar dat - in navolging van het rapport van Gerrit Hegen - minimaal ook het gebrek aan voedsel, de gebrekkige voedingswaarde van dat voedsel, de stapeling van toxische stoffen op de lever en de organen van deze dieren en het effect op de nieuwe geboren veulens en kalveren meegenomen moeten worden? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: De zorgplicht voor de konikpaarden en hekrunderen in het kerngebied, zover daar al sprake van is, ligt bij Staatsbosbeheer en niet bij de provincie Flevoland.

Met het terugbrengen van het aantal grote grazers naar een doelstand van 1100 dieren zal straks het voedselaanbod in evenwicht moeten zijn met de voedselbehoefte. Daarnaast is er een beleidslijn bijvoeren opgesteld waarmee bijgevoerd wordt op het moment dat dat nodig is.

Zoals bij vraag twee aangegeven gaat er daarnaast de komende jaren een onderzoeksprogramma worden uitgevoerd waarbij gekeken wordt naar diverse onderdelen. Zie ook de blog welke door Staatsbosbeheer is uitgebracht:

<https://www.boswachtersblog.nl/oostvaardersplassen/2021/04/20/onderzoekagenda-voor-de-oostvaardersplassen-van-start/>

Ook dit onderzoeksprogramma kan informatie opleveren over de begrazing en het voedselaanbod.

Het rapport van GD geeft aan dat er niet alleen een structureel tekort is aan voeding in de OVP voor de grote grazers, maar dat dit tekort ook mede wordt veroorzaakt door de toename van het aantal ganzen in dit gebied. In het document van de commissie Van Geel, wat GS gebruikt voor het opstellen van haar beleid, wordt de oorzaak niet genoemd.

9. *Is GS het met JA21 eens dat het document van de commissie Van Geel op het gebied van de begrazing door de ganzen in de OVP een ommissie bevat? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: Nee. De commissie Van Geel adviseert om de begrazingsdruk terug te brengen naar de situatie van halverwege/eind jaren '90. In die situatie waren er ook al grote aantallen ganzen in de OVP aanwezig. Het aantal overwinterende grauwe ganzen is sinds die tijd redelijk stabiel gebleven. Het aantal kolganzen in de OVP is sinds die tijd afgenomen. Alleen de brandgans is sinds die tijd in aantal toegenomen, omdat die soort heeft geprofiteerd van het toegenomen aantal grote grazers die het gras kort genoeg houden voor de brandgans om te kunnen eten. De toename van het aantal brandganzen in het gebied is niet zodanig dat dit van invloed is op de draagkracht van het gebied voor de grote grazers. In de periode dat het aantal brandganzen in het gebied is toegenomen, zijn de grote grazers juist nog verder in aantal toegenomen. Er is wat GS betreft dan ook geen sprake van een relevante ommissie in het rapport van de commissie Van Geel op dit punt.

10. *Is GS het met JA21 eens dat de draagkracht van het gebied voor grote grazers opnieuw beoordeeld moet worden, gezien de kwaliteit van het drinkwater en het effect van de begrazing door ganzen? Zo nee, waarom niet?*

Antwoord: Nee. Met het terugbrengen van het aantal grote grazers conform het Beleidskader beheer Oostvaardersplassen neemt de begrazingsdruk in de OVP zodanig af dat voedselbeschikbaarheid in relatie tot het aantal ganzen in het gebied naar verwachting geen relevant issue is voor de draagkracht van het gebied voor de in het Beleidskader genoemde aantallen grote grazers. Conform het advies van de commissie Van Geel zal een review plaats vinden nadat de Natura-2000 maatregelen en de reset van de grote grazers heeft plaats gevonden en deze maatregelen ook effect hebben kunnen sorteren. Op basis daarvan kan eventueel verder worden ingegrepen in het aantal grote grazers in het gebied als dat nodig blijkt. GS is niet van oordeel dat -voortuitlopend daarop- de draagkracht van het gebied voor de grote grazers opnieuw beoordeeld zou moeten worden.

11. *Is GS het met JA21 eens dat in het beleid ook meegenomen moet worden dat indien voedingsstoffen in het gebied niet aangevuld worden (zoals kalk en fosfor bemesting bij veehouders) het gebied ook steeds verder verschaalt, en dus een eenmalige reset niet voldoende is?*

Antwoord: Naast het terugbrengen van de aantallen grote grazers naar de gewenste doelstand van 1100 dieren zal daarna ook blijvend populatiebeheer plaats vinden zoals dat ook in andere natuurgebieden gebruikelijk is. Staatsbosbeheer geeft in haar managementplan 2020-2027 aan hoe daar invulling aan wordt gegeven.

12. *Is GS het met JA21 eens dat in het beleid ook meegenomen moet worden dat - zoals ook in het rapport van Gerrit Hege te lezen valt - het effect op nieuwe veulens en kalveren door ondervoeding van de moeder tijdens de draagtijd, ook een blijvend effect zal hebben? Zo nee, waarom niet?*

PROVINCIE FLEVOLAND

Antwoord: Het college van Gedeputeerde Staten is het niet eens met JA21. Met de afspraken die gemaakt zijn over bijvoeren van de heckrunderen in de Oostvaardersplassen is ondervoeding niet aan de orde.

Bij de beoordeling van de conditie van het in het wild levende dieren, zijn criteria zoals die gesteld zijn voor landbouwhuisdieren in beperkte mate toepasbaar. Vanuit de praktijk voert Staatsbosbeheer in de wintermaanden 2 x per week kuddecontroles uit en zijn de beheerders elke dag in het veld. Ook voert de onafhankelijk dierenarts 1 x per 2 a 3 weken inspectie uit waarbij naast de opname van de BSC ook een check plaats vindt op welzijn en gedrag. Ook deze uitkomsten laten op dit moment niet zien dat er effect is op veulens en kalveren door ondervoeding van moederdieren.